

پایه :	۲	موضوع :	نحو ۳
تاریخ :	۹۲/۰۳/۱۱	ساعت :	۱۸

نام کتاب: سیوطی، از باب اعمال المصدر تا باب التصریف

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آفر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

سؤالات تستی:

۱. در کدام مورد، مصدر عمل نمی‌کند؟
 ا. لولا دفع الله الناس بعضهم ببعض
 ب. أو اطعام فی یوم ذی مسغبة یتیماً ذا مقربة
 ج. ضعیف النکایة اعداءه
 د. ترکته بملاحس البقر اولادها
۲. کدام گزینه از خصوصیات صفت مشبیه نیست؟
 ا. حتماً باید از فعل لازم ساخته شود
 ب. معمولش بر آن مقدم نمی‌شود
 ج. معمولش باید سببی باشد
 د. حتماً باید مجاری با مضارع باشد
۳. تعریف «تابع متمم ما سبق بوسمه أو وسم ما به اعتلق» مربوط به کدام یک از توابع است؟
 ا. تأکید
 ب. نعت
 ج. عطف بیان
 د. عطف نسق
۴. کدام یک از کلمات زیر منصرف است؟
 ا. ندمان
 ب. سکران
 ج. صحراء
 د. أشهل

سؤالات تشریحی:

۱. ا. اسم فاعل برای عملکرد چه شرایطی دارد؟ ب. چه تفاوتی بین صله «أل» و غیر آن است؟ ۵۲/۲ - ۵۳
 ا. این که به زمان حال یا استقبال باشد و نیز بعد از استفهام یا نفی یا حرف ندا بیاید یا خودش صفت یا خبر باشد. ب. در صله آل، لزومی ندارد که حتماً به معنای حال یا استقبال باشد.

۲. در «نعم ما یقول الفاضل»، «ما» و جمله بعد از آن چه نقشی دارد؟ دو نظریه در این باب را توضیح دهید. ۹۷/۲ - ۹۸
 ۱. نظریه اول: ما، تمییز و نکره موصوفه است و جمله بعد صفت آن ۲. نظریه دوم: ما فاعل است برای نعم و معرفه ناقصه است و جمله بعد صله آن.

۳. تأکید در موارد زیر چه شرطی دارد؟ ۱۳۲/۲ - ۱۳۵
 ا. تأکید ضمیر متصل مرفوع با کلمه نفس: ← شرطش آن است که اول با یک ضمیر منفصل تأکید شود
 ب. تأکید لفظی ضمیر متصل: ← باید حتماً لفظی که به ضمیر متصل چسبیده تکرار شود
 ج. تأکید لفظی در حروف غیر جوابیه: ← یجب اعادة ما اتصل بها.

* و بل کلکن بعد مصحوبیها / کلم اکن فی مَرَبِعِ بل تیهها ۱۵۸/۲
و انقل بها للثان حکم الاول / فی الخبر المثبت و الامر الجلی ۱۵۹
۴. شعر را توضیح دهید.

بل عاطفه (دارای معنای استدراک است) همانند لکن است در صورتی که بعد از نفی یا نهی قرار گیرد و خلاف حکم ما قبل را برای ما بعدش ثابت می‌کند. اما اگر بل در جمله مثبت واقع شود یا بعد از صیغه امر باشد تنها دلالت می‌کند که حکمی که برای ما قبلش بود به ما بعدش منتقل می‌شود.

۵. هر کدام از مثال‌های زیر، مربوط به چه بدلی است؟ ۱۷۳/۲ - ۱۷۷

۱. أمدکم بما تعملون أمدکم بأنعام و بنین: ← بدل جمله از جمله
۲. متی تأتتا تلمم بنا فی دیارنا: ← بدل فعل از فعل (بدل کل)
۳. قتل اصحاب الاخدود النار: ← بدل اشمال (بدل مفرد از مفرد)
۴. تکون لنا عیداً لاؤلنا و لآخرنا: ← بدل اسم ظاهر از ضمیر.

* و أیها مصحوب ال بعد صفة / یلزم بالرفع لدی ذی المعرفة. ۱۸۹/۲
۶. ترکیب کلمات مشخص شده را نوشته و معنای شعر را توضیح دهید.

أیها: مبتدای اول - مصحوب ال: مبتدای دوم - یلزم: خبر
یعنی: کلمه‌ای که بعد از ایها در باب ندا می‌آید، باید با ال باشد و صفت برای ایها است و مرفوع.

۷. در چه صورتی جواب شرط، حتماً باید با «فاء» بیاید؟ دو مورد را ذکر کنید و مثال بزنید. ۲۷۵/۲ - ۲۷۶

در صورتی که آن جواب صلاحیت جواب شرط شدن را نداشته باشد. و أما المثل:

۱. ماضی غیر متصرف: ان ترن انا اقل منک مالا و ولدا فعسی ربی ...
۲. ماضی لفظاً و معنأ: ان یسرق فقد سرق اخ له من قبل
۳. المطلوب به فعل او ترک: ان کنتم تحبون الله فاتبعونی
۴. فعل مقرون به سین یا سوف، منفی به «لن» یا «ما» یا «إن»، جمله اسمیه.

۸. أ. «لو» شرطیه مفید چه معنایی است؟ ب. جواب لو به چه نحوی می‌آید؟ ۲۸۴/۲ - ۲۸۳

أ. لو شرطیه مفید ماضویت است و مقتضی امتناع شرط است و این که بین شرط و جزا رابطه استلزام و سبب و مسببیت برقرار است.
ب. جواب لو یا ماضی است در معنی، یا ماضی است در لفظ و معنا.

۹. تفاوت بین کم خبریه و کم استفهامیه را از جهت تمیزشان بنویسید و برای هر کدام مثال بزنید. ۳۰۸/۲ - ۳۰۹

تمیز کم استفهامیه منصوب است ولی جایز است مجرور شود به وسیله من اگر خود کم بعد از حرف جر بیاید. مثل: کم شخصاً عَلا و بکم درهم تصدقت. تمیز کم خبریه می‌تواند جمع و مجرور یا مفرد و مجرور باشد مثل: کم رجال جاؤونی.